

Dediščina je pomembna za žive, ne za mrtve ljudi

petek, 15. januar 2016, 16:48

V času, ko vse kaže, da je Slovenija izgubila razvojni kompas ter da vsi skupaj kot družba zgolj slepo vztrajamo in se ne premaknemo iz "varnega" okvirja starih preživetih vedenjskih vzorcev, so dobrodošle sveže pobude in ideje, ki nas peljejo na pot zaželenega trajnostno naravnane razvoja.

"Če želimo dosegati višjo kakovost bivanja, zdravja ljudi in okolja, se moramo najprej v večji meri kot doslej zavedati pomena naše dediščine," ugotavljata **Karin** in **Robi Lavin** iz Zavoda za celostni razvoj Anima Mundi iz Križa pri Sežani. Ona akademska slikarka, on pa geomant, sodobni računalničar, sta postala tandem, ki se ukvarja s celostno obravnavo človeka in okolja ter razvija in izvaja nove modele trajnostnega razvoja, ki temeljijo na družbeni odgovornosti in vključujejo urejanje prostora ter različne oblike družbene organiziranosti. *"Za naju naravna in kulturna dediščina niso samo vrednote in spomeniki, ki so že vpisani v uradne inventarje, temveč vse snovno in nesnovno, od največjega do najmanjšega, kar nas obdaja. Pri tem nama je blizu koncept Genius loci, to je 'duh prostora', ki so ga poznale že stare kulture. Pri nas se je pričevanje o tem ohranilo še vse do sredine preteklega stoletja. Ta koncept zagovarja, da je prostor živ organizem, ki pa ga ne gradi le telo, temveč ima tudi, pogostokrat spregledano ali podcenjeno duhovno dimenzijo,"* razvijata rdečo nit njunega razmišljanja.

Pobuda za integralno zeleno Slovenijo

Ob stremljenju k enakim ciljem sta aktivna tudi v Državlanski pobudi za integralno zeleno Slovenijo, ki je kot vseslovenska in nestrankarska pobuda začela delovati v letu 2013. Ekipa domačih strokovnjakov in mreža organizacij, ki se pod vodstvom dr. **Darje Piciga** trudi uveljaviti pobudo, izhaja iz dejstva, da trajnostni razvoj zahteva spremembo razmišljanja in delovanja še zlasti na gospodarskem področju. V pomoč jim je teorija integralne zelene ekonomije, ki sta jo razvila profesorja **Ronnie Lessem** in **Alexander Schieffer** iz Centra za integralni razvoj Trans4m v Ženevi.

Namesto mehanicističnega in enostranskega neoliberalnega ekonomskega pristopa tujca predlagata, da tudi v Sloveniji gradimo na moralnem ekonomskem jedru in spodbujamo različne ekonomske pristope, od samozadostnega, na naravi in skupnosti temelječega gospodarstva, prek razvojnega, vpetega v kulturo, socialnega, na znanju temelječega, do zelenega podjetništva in etičnega bančništva. Pri svojem delu dosledno in enakopravno povezujeta raznolike svetovno uspešne prakse trajnostnega razvoja, model pa sta zgradila tudi na številnih alternativnih ekonomskih teorijah.

Senzibilizacija vzgojiteljic

Da smo v Sloveniji v tej pobudi za dostojanstven izhod iz krize, ki bi bil manj boleč od dosedanjih poskusov oziroma ukrepov, obenem pa bi postavil temelje za uspešno, zdravo, socialno in na znanju temelječe gospodarstvo, ponekod že na dobri poti, sta ob svojih obiskih Švicarja ugotavljala tudi sama. Ob svetovno znanih primerih dobre prakse, kot so Grameen (Bangladeš), razvojno podjetje Canon (Japonska), vodilno združno podjetje Mondragon (Španija) ter trajnostno podjetje Interface (ZDA), so ju v Sloveniji o tem prepričali odlični slovenski modeli, med njimi Domel iz Železnikov in Vrtec Otona Župančiča iz Slovenske Bistrice. S slednjim že več let sodeluje tudi Karin

Lavin.

“Njihove vzgojiteljice sem najprej v okviru izobraževalnega tečaja senzibilizacije seznanila z novimi metodami dela, ki vključujejo dediščino kraja. Nov pristop k vzgoji in poučevanju obravnava človeka in naravo na celosten način. Pridobljeno znanje so nato uporabile pri svojem delu s skupinami otrok in razvile individualni pristop k izbrani temi,” Lavinova opisuje delo, ki je bilo deležno tudi pozornosti eminentnih tujcev in nadaljuje: *“Tako smo se pri njih ukvarjali tudi z igrišči in bližnjo okolico vrtcev, prepoznavali globlje potenciale prostora in jih vključili v dejavnosti otrok. Z ustvarjanjem smo izrazili identiteto prostora v risbi labirinta, novega igrala, in v preprostih instalacijah, plesih in drugih igrah. Program je vseskozi potekal v duhu inoviranja in osebnega izražanja, hkrati pa tudi v prepoznavanju kvalitet skupnosti, dopolnjevanju in zavzemanju za skupni cilj”*.

Umetnica land-arta

Čeprav je Karin Lavin slikarka, pa v njenem ustvarjalnem procesu največkrat ne nastaja klasično likovno delo, temveč program, ki drugim udeležencem omogoča ustvarjalno udejstvovanje in subtilno doživljanje krajine. Končni rezultat v obliki brošure, razstave ali nove učne metode predstavlja skupen izraz vseh, ki v ustvarjalnem procesu sodelujejo. Oblika rezultata je prav tako nenavadna, še najbližja umetniški praksi land-arta, ki vidi pokrajino kot priložnost ustvarjalne interakcije s prostorom.

Na pot družbene inovatorke se je podala že ob prelomu tisočletja, ko je v okviru Pilotnega projekta Kras, čigar cilj je bil priprava Skupnega razvojnega programa Kraške regije, pripravila in potem tudi vodila projekt Kras - izrazi krajine. Ob strokovni in finančni podpori belgijske kraljeve fundacije King Baudouin Foundation iz Bruslja je izpeljala uvajanje ustvarjalnih metod poučevanja v šolske programe in ozaveščanje o pomenu lokalne dediščine. *“Tudi tu je bila najprej potrebno dodatno izobraževanje za 30 učiteljev in vzgojiteljev, vključenih v projekt na temo ustvarjalnega dela z dediščino. V mentorski vlogi sem jih nato spremljala še dve leti, uradni pečat pa je program dobil tudi s tem, da je bil na ministrstvu za šolstvo potrjen kot strokovno izpopolnjevanje za učitelje,”* Lavinova ugotavlja, da je njeno delo že deležno tudi uradne podpore naše države.

Trajnostne inovacije

Nekajkrat je pripravila tudi tečaj senzibilizacije za strokovne delavce novogoriških vrtcev. *“Ob druženju z delom poznavalca in zapisovalca ljudske dediščine Pavlom Medveščkom smo ugotavljali, da tudi našo dediščino zaznamuje inovativnost, če jo le prepoznamo,”* pravi Lavinova in pojasnjuje, da je ustvarjalno mišljenje, iz katerega izhaja inovativnost, največkrat sposobnost predrugačiti obstoječe. Pri tem je pomembno ne le ustvariti novost, temveč tudi ustvarjati z družbeno odgovorno naravnostjo do skupnosti, okolja in dediščine. Sama meni, da je zmožnost zamišljanja novega ključna ne le za razvoj posameznika, temveč celotne skupnosti, istočasno pa da se moramo zavedati, da je dediščina za žive in ne za mrtve ljudi.

Dediščina v njenem delu zaživi tudi z vključevanjem arhetipskih vidikov krajine v likovno delo, ki je osnova različnih aplikacij v grafičnem oblikovanju, kot so celostna grafična podoba za stanovanjsko naselje Lanovo Škofljica in izbor imena naselja, oblikovanje simbola in aplikacij za projekt Svet Kolpe Kostel, grafični simbol za Waldorfsko šolo na Reki, oblikovanje zgoščenke *Srčna moč* pevke in pravljicarke **Ljobe Jenče** in še drugo.

Priznanje GZS za inovacije

Skupaj s soprogom Robijem ob vključevanju vitalno-energijskih potencialov okolja razvijata različne oblike trajnostnih pristopov. *“Sami tesno sodelujemo z različnimi strokovnjaki na področju prostorskega planiranja in v duhu družbene odgovornosti v povezavi z občinami in razvojnimi agencijami. Kot usposobljen geomant sem delal pri načrtovanju Očesne klinike Vid v Novi Gorici, naselij Visoko pri Ajdovščini in Lanovo pri Škofljici, stanovanjskem kompleksu Majcni, dvorcu Štatenberg, zasnovi za zeleni turizem Rifnik, labirintu vrtca Nova Gorica in drugod,”* izpostavlja Lavin.

Ob tem, ko je vključitev geomanta v prostorsko načrtovanje v Nemčiji že uveljavljena praksa, pa se pri nas šele borijo za svoj prostor pod soncem. Njemu je marsikatera vrata odprlo posebno priznanje Gospodarske zbornice Slovenije (GZS) za inovacije v letu 2010. *“Dobil sem ga za geomantijsko poslovno svetovanje. S poglobljeno raziskavo prostora, v kateri ob splošno zaznavnih komponentah dodatno razberem še subtilne duhovno-energijske razsežnosti podjetja, dobim uvid tako v značilnost njegovih obstoječih vzorcev kakor tudi izhodišča za najprimernejši razvoj,”* pojasnjuje svoje delo.

Ob predstavitvi njunega dela v komenski enoti Kosovelove knjižnice se je predstavila tudi

zgodovinarica **Mirta Čok** iz Društva Magnet iz Opčin pri Trstu. Skupaj z arhitektko **Moniko Milič** sta bili v letu 2011 pobudnici lani zaključenega slovensko-italijanskega projekta Živeti Krajino. *“Več let smo raziskovali in vrednotili materialne in simbolne elemente Krasa kot kulturno dediščino, ki je marsikje prepuščena uničenju in pozabi zaradi nepoznavanja in katere pomeni so skupni prebivalstvu celotne Kraške planote. Sama sem pri odkrivanju nesnovne dediščine delala zlasti v Gropadi in okolici,”* pojasnjuje Čokova. Eden od njenih zaključkov je ugotovitev je, da je racionalizem, ki se je uveljavil že z Aristotlom, kot tudi Platonov dualizem telesa in duše, treba v prihajajoči trajnostni eri preseči, saj sta le skupaj enakovredna dela ene nedeljive celote. **BOGDAN MACAROL**